

הערכת התלמיד

הערכת הלמידה תיעשה במהלך ההוראה, בעזרת שאלוני הערכה. חשוב מאוד שההערכה תיעשה עם התלמיד. המורה והתלמידים יציגו לתלמיד את תוצרי עבודתו. המורה יעודד את התלמיד לחשיבה רפלקטיבית על כל מהלך בעבודתו.

להלן הצעות לשלושה שאלוני הערכה:

- ניתוח אירוע – שיחות קבוצתיות בעזרת מעגל ההפנמה.
- סולם הערכה של יכולת עבודה.
- טופס ניתוח מטלה.

ניתוח אירוע

שיחות קבוצתיות בעזרת מעגל ההפנמה*

משימה: _____

אווירה פהליג האירוע: _____

משמעות האירוע:
ציון: פירוק הארכיבוס הקונטריבוט

אובייקטיבי	סובייקטיבי

שאלה פגורה

פיתוח דרכי פעולה (הצעות חברי הקבוצה):

_____

_____

_____

_____

* שילוב של מעגל ההפנמה עם מודל ההתמודדות של צייטלין וויליאמסון במודל התפיסה (ראה עמ' 2-40)

התנסות אוזני
מאמצי התמודדות:

ציון אוזני
הישגים:

אזכור
הבנה והפנמה:

סולם הערכה של יכולת עבודה

במעקב אחר התקדמות תהליך הלמידה של כל תלמיד מומלץ שהצוות הביךמקצועי בבית הספר יעריך את ההתקדמות ויבנה את התכניות בנוגע לתלמיד לפי הערכה תקופתית. להלן סולם הערכה מפורט:

שם התלמיד _____ מקום העבודה _____

תאריך _____

הסולם כולל עשרים וארבעה משתנים שכולם מתייחסים לעבודתו של התלמיד. כל משתנה מוגדר במשפט קצר ומתחתיו מופיעות חמש רמות אפשריות של תפקוד.

התמדה בביצוע העבודה

המידה שבה התלמיד מתמיד להשקיע מאמצים בעבודתו.

1. התלמיד אינו מתמיד בעבודתו ללא קשר לסוג העבודה שהוא עושה וללא קשר לתמריצים או לעונשים.
2. התלמיד אינו מתמיד בעבודתו. בעבודות שהוא אוהב לעשות – הוא מתמיד.
3. התלמיד מתמיד בעבודתו אך זקוק לתמריצים כאשר הוא עושה עבודות שאינו אוהב.
4. התלמיד משתדל להתמיד בכל עבודה שהיא.

הסתגלות לעבודה

כושרו של התלמיד להסתגל למצבי עבודה חדשים וכן לשינויים בתפקיד שהוא מבצע (בתחום יכולתו).

1. התלמיד אינו מסתגל לשינוי בתפקיד שאותו הוא מבצע. עלול להתנגד לשינוי ואף להתרגז בגללו.
2. התלמיד מסתגל בקושי רב לתפקיד חדש או לשיטת עבודה חדשה. שינויים בעבודתו צריך להחדיר לאט.
3. התלמיד מסתגל למרבית העבודות אך לשם כך נדרש זמן.
4. התלמיד מסתגל בקלות רבה למדי למרבית העבודות.
5. התלמיד מסתגל תמיד לעבודות חדשות בקלות ובמהירות.

הסתגלות לסביבה שבה נעשית העבודה

כושרו של התלמיד להסתגל למצבים הכוללים שינויים במקום העבודה או שינויים בתנאי הסביבה (למשל: עוצמת הרעש, חום – קור, לכלוך וכו').

1. התלמיד אינו מסתגל לשינויים בתנאי העבודה, עלול להתנגד ולהתרגז.
2. התלמיד מסתגל לשינויים קלים בלבד.
3. התלמיד מסתגל לאט למרבית השינויים בתנאי העבודה.
4. בדר"כ התלמיד מסתגל למרבית תנאי העבודה בקלות ובמהירות רבה למדי, אף אם הוא מרגיש אינוחות קלה.
5. התלמיד מסתגל תמיד במהירות לתנאי עבודה חדשים אף אם אינם נוחים.

המידה שבה זקוק התלמיד להדרכה ולפיקוח אף לאחר שלמד עבודה מסוימת, כדי לעשותה כהלכה.

1. התלמיד זקוק לפיקוח מתמיד כדי לבצע את עבודתו.
2. התלמיד זקוק לפיקוח קרוב אף כי אפשר להשאירו לאזמנים קצרים ללא השגחה.
3. התלמיד מסוגל לעבוד ללא פיקוח במשך זמן ארוך למדי אך צריך לבדוק את עבודתו בשיטתיות.
4. התלמיד זקוק להשגחה מינימלית ורק בשלבים הקשים של העבודה.
5. התלמיד אינו זקוק להשגחה כדי לבצע את העבודה שהוא עושה כעת.

מהירות

- כמות העבודה שהתלמיד מבצע ביחס לממוצע הביצוע של עובדים שאינם מוגבלים.
1. כמות העבודה שהתלמיד מבצע, תמיד נמוכה מממוצע של עובד שאינו מוגבל. התמריצים אינם משפיעים על תפוקתו.
  2. בדר"כ כמות העבודה של התלמיד אינה מגיעה לממוצע של עובד שאינו מוגבל אך עם תמריצים מיוחדים הוא מסוגל להגביר את תפוקתו.
  3. בדר"כ תפוקת העבודה של התלמיד מגיעה לממוצע המקובל.
  4. בדר"כ התלמיד מבצע יותר מהכמות המקובלת במיוחד אם מופעל עליו לחץ.
  5. התלמיד מפיך יותר מן הכמות המקובלת אף ללא הפעלת לחצים.

איכות ודיוק

- המידה שבה תוצרי עבודתו של התלמיד מתאימים לנורמות הנדרשות של צורה ודיוק.
1. התלמיד אינו מסוגל לעבוד באופן מדויק אף בעזרת מתקנים מיוחדים.

2. איכות עבודתו של התלמיד אינה טובה ויש בזבוז רב של חומרים.
3. עבודתו של התלמיד מדויקת אך לפעמים צריך לזרוק עבודות פגומות.
4. עבודתו של התלמיד כמעט מדויקת והגימור סביר.
5. עבודתו של התלמיד מדויקת והגימור טוב.

רמת העבודה של התלמיד

היכולת לבצע עבודה בדרישות המעשיות. מידת המיומנות במטלות פשוטות החוזרות על עצמן, הדורשות החלטות מועטות.

1. מטלות ובהן שני ביצועים חוזרים או יותר, הדורשים החלטות מועטות וזריזות ידיים גסה.
2. מטלות הדורשות ידע תאורטי פשוט, דיוק ושיפוט.
3. מטלות מורכבות הדורשות ידע רחב יותר.
4. מטלות הדורשות ידע רחב, יכולת שיפוט וקביעת החלטות.

בדיקה עצמית של העבודה

בדיקת התוצאה והשוואתה לנורמות המקובלות. יכולת להכיר בשגיאות.

1. התלמיד אינו מסוגל להכיר אף בשגיאות ברורות גם אם מצביעים על טעות.
2. התלמיד מסוגל להכיר בשגיאות רק אם מצביעים עליהן.
3. בדר"כ התלמיד מכיר בשגיאות בעצמו, אך אינו ער לשגיאות מזעריות.
4. בדר"כ התלמיד מכיר בשגיאות בעצמו.
5. התלמיד תמיד ער בעצמו לכל שגיאה, אף לקטנה ביותר.

שמירה על כלים ועמידה בכללי בטיחות

שמירת התלמיד על כלים. שימוש בכלים בצורה הנכונה לפי דרישות הבטיחות.

1. התלמיד חסר זהירות וחסר אחריות בשימוש בכלים ובחומרים. הוא מסכן את עצמו ואת האחרים, אינו מסוגל לגלות אחריות לכלים.
2. לעתים קרובות התלמיד חסר זהירות כאשר הוא משתמש בכלים ובחומרים, אך שומר על חוקי בטיחות אם מזכירים לו אותם.
3. התלמיד שומר על כלי עבודתו באופן סביר ובדר"כ מתנהג לפי כללי בטיחות בסיסיים.
4. התלמיד שומר על כל הכלים והחומרים במצב טוב, ומגלה ערנות לכללי בטיחות מעל לממוצע.

5. התלמיד שומר תמיד על כלים ועל חומרים במצב טוב מאוד. משתמש בהם באחריות ומזהיר אחרים בפני סכנה אפשרית בעבודה.

התלמיד מגלה יזמה בעבודתו

- יכולתו של התלמיד לחזות מראש את תוצאות מעשיו בהווה ולהתנהג על פיהם.**
1. התלמיד אינו מסוגל כלל לגלות הבנה בנוגע לעומד להתרחש בעתיד. הוא אינו מסוגל לערוך תכניות.
  2. התלמיד מגלה מעט הבנה בנוגע לעומד להתרחש, בעיקר לעבודות המוכרות לו או למצבים מוכרים לו, אך לא תמיד מתנהג כנדרש.
  3. לעתים קרובות התלמיד מגלה הבנה בנוגע לעתיד להתרחש בעבודה ומתנהג כנדרש.
  4. התלמיד מתכנן את עבודתו ומתנהג לפי התכנון.

התלמיד משתמש בכישוריו

- המידה שבה התלמיד משתמש בכישוריו בעבודה ומיישם את יכולתו במטלות שונות.**
1. התלמיד אינו משתמש בכישוריו בכל מצב שבו הוא פועל.
  2. לעתים קרובות התלמיד מבצע עבודות ברמה שאינה משקפת את יכולתו.
  3. בדר"כ התלמיד עובד לפי כישוריו.
  4. כמעט תמיד התלמיד משתמש בידע שלו ומפעיל את כישוריו.
  5. התלמיד משתמש תמיד ובכל מצב בידע שלו ובכישוריו במלואם.

התלמיד מופיע לעבודה בהתמדה ובדיוק

- המידה שבה שומר התלמיד על לוח זמנים מדויק בעבודה.**
1. התלמיד נעדר לעתים קרובות מהעבודה וכמעט תמיד מאחר.
  2. התלמיד חסר לעתים קרובות או מאחר, בדר"כ ללא תירוץ סביר.
  3. התלמיד בדר"כ מופיע לעבודה ומגיע בזמן – אם לא, מסביר את היעדרו אחר כך.
  4. בד"כ התלמיד מופיע לעבודה ומדייק בזמן ההופעה. כשמאחר או נעדר, מודיע על כך מראש.
  5. התלמיד תמיד מופיע לעבודה ומגיע בזמן.

הבנה

כושרו של התלמיד להבין הוראות (בע"פ או בכתב, או בהדגמה) הקשורות לביצוע עבודה או קשורות להתנהגות הולמת במקום העבודה.

1. התלמיד אינו מסוגל להבין הוראות בכל צורת הסבר, אף בנוגע להתנהגות או לעבודות פשוטות ביותר.
2. התלמיד מסוגל להבין הוראות חוזרות שניתנות על דברים פשוטים.
3. התלמיד מסוגל להבין הוראות שבהן מידע פשוט בנוגע למטלות ולהתנהגות.
4. התלמיד מסוגל להבין הוראות לביצוע מטלות מסובכות, אם ההוראות ניתנות בפירוט רב.
5. התלמיד מבין במהירות כיצד לבצע מטלות מסובכות הדורשות ידע עיוני, אף אם מקבל הוראות מועטות בלבד.

זיכרון

יכולת התלמיד לזכור התנסויות קודמות והוראות מעשיות או עיוניות.

1. התלמיד אינו זוכר התנסויות והוראות מהיום הקודם.
2. צריך לחזור על מרבית ההוראות לעתים קרובות למדי.
3. התלמיד זוכר את מרבית המושגים הבסיסיים, אך זקוק לתזכורות חוזרות.
4. התלמיד זוכר את המושגים הבסיסיים ונדרשת חזרה רק על הוראת דברים מסוימים.
5. התלמיד זוכר הוראות והתנסויות ומסוגל לומר אותן בשלמותן. התלמיד יכול לספר על התנסויותיו.

תקשורת

היכולת של התלמיד להביע את צרכיו, את מחשבותיו ואת רגשותיו בע"פ, בכתב או בהדגמה.

1. התלמיד אינו מסוגל לבטא אף את צרכיו הבסיסיים.
2. התלמיד מסוגל לבטא רק את צרכיו הבסיסיים ואינו מסוגל לעסוק במושגים מופשטים.
3. התלמיד מסוגל לבטא את מרבית צרכיו, אף את אלה שבהם ביטויים מופשטים. הוא מסוגל לספר על מאורעות פשוטים מחיי יום-יום וכן על מחשבות ועל רגשות מסוימים.
4. התלמיד מסוגל לבטא מחשבות מופשטות ורגשות ויוצר תקשורת טובה עם אחרים.
5. התלמיד מתבטא בקלות ויוצר קשרים עם אנשים. מבטא יפה מחשבות, מושגים ורגשות.

יציבות ריגושית

יכולת התלמיד לשמור על מצב רוח מאוזן כך שעבודתו לא תושפע מרגישותו.

1. מצב רוחו של התלמיד משתנה תדיר וניכרת השפעת הדבר על עבודתו.
2. ניכרות עליות וירידות במצב רוחו של התלמיד לעתים קרובות, והדבר משפיע על עבודתו.
3. מצב רוחו נוטה לשינויים, אך ביצוע עבודתו אינו מושפע מכך.
4. בדר"כ מצב רוחו של התלמיד מאוזן.
5. מצב רוחו של התלמיד מאוזן תמיד.

החלטה עצמית

היכולת של התלמיד לבחור בדרך פעולה אחת מבין אפשרויות שונות.

1. התלמיד אינו מסוגל להחליט, אינו מסוגל להבחין באפשרויות שונות של התנהגות ופועל ללא שיקול דעת.
2. התלמיד מסוגל לקבל החלטות פשוטות במצבים מוכרים בעזרת תמריצים.
3. התלמיד מסוגל לקבל החלטות במצבים מוכרים, ובמצבים לא מוכרים – אם מקבל עזרה.
4. התלמיד מקבל החלטות ברוב המצבים ללא עזרה, אף אם זקוק לזמן רב לצורך הפעלת שיקול הדעת.
5. התלמיד מחליט במהירות בכל מצב.

ריכוז

המידה שבה התלמיד מרכז את תשומת לבו בעבודתו ומתעלם מהפרעות.

1. התלמיד אינו מסוגל להתרכז בעבודתו יותר מחמש דקות ואף פחות.
2. התלמיד מסוגל להתרכז בעבודתו במשך חמש עד עשר דקות, אך לא כשיש הפרעות (למשל משהו שעובר לידו).
3. התלמיד מסוגל להתרכז בעבודתו במשך עשר עד עשרים דקות, אך לפעמים מושכים את תשומת לבו גירויים חיצוניים.
4. התלמיד מסוגל להתרכז בעבודה במשך עשרים עד חמישים דקות ויכול לעבוד אף עם הפרעות.
5. התלמיד מסוגל לעבוד בהתמדה ולהיות מרוכז במשך יותר מחמישים דקות.

עבודה תחת לחץ

תגובתו של התלמיד להגברת הלחץ עליו בעבודתו.

1. התלמיד נעשה עצבני ומתרגז מכל הפעלת לחץ בשעת העבודה, ומפסיק לעבוד.
2. התלמיד נעשה עצבני תחת הפעלת לחץ בשעת העבודה, ותפוקת עבודתו יורדת.
3. התלמיד יכול לעמוד בלחץ בינוני למשך כמה שעות.
4. התלמיד יכול לעמוד בהפעלת לחץ רב בתקופות זמן קצרות, ובהפעלת לחץ בינוני בתקופות ארוכות יותר (ימים).
5. התלמיד יכול לעמוד בהפעלת לחץ רב בעבודתו לאורך תקופות ארוכות (שבועות וחודשים).

גישה להנהלה

המידה שבה התלמיד משתף פעולה עם ההנהלה ועובד לקראת המטרות של המפעל.

1. התלמיד מגלה גישה שלילית ומתמרדת כנגד כל מי שנמצא ב"שלטון". אי אפשר לסמוך על שיתוף פעולה מצדו.
2. התלמיד משתף פעולה עם הפיקוח – המנהל, רק אם הדבר תואם לאינטרסים שלו.
3. בדר"כ התלמיד משתף פעולה עם המנהל כאשר הוא מתבקש, או כשמקבל תמריצים לכך.
4. התלמיד שמח לשתף פעולה עם המנהל ולפעמים אף מתנדב לעזור.
5. התלמיד מחפש הזדמנויות לשתף פעולה עם המנהל בכל שעה שאפשר.

יחסים עם חברים לעבודה

גישת התלמיד לחבריו לעבודה והיחסים בינו לביןם.

1. לתלמיד גישה עוינת לחבריו לעבודה, מתבודד, אינו מקובל עליהם.
2. קשה לתלמיד להסתדר עם מרבית החברים לעבודה וכך נעשה מבודד או נדחה. יש לו קשר רק עם עובדים מועטים.
3. התלמיד מגיב בחיוב ומשתף פעולה עם אלה המקבלים אותו ויש לו כמה חברים מיוחדים.
4. התלמיד תמיד יוצר קשר ומשתף פעולה עם חבריו לעבודה המקבלים אותו כמו שהוא.
5. התלמיד מסתדר יפה עם חבריו לעבודה ומקובל עליהם מאוד.

הופעה וניקיון

הרגלי ניקיון אישי ושמירה על הופעה מסודרת.

1. התלמיד מלוכלך ואינו מסודר.
2. ניקיונו האישי של התלמיד אינו מניח את הדעת ומראהו מרושל.
3. בדר"כ התלמיד שומר על כללי הניקיון ועל הופעתו.
4. התלמיד מקדיש תשומת לב מיוחדת לניקיונו האישי ולהופעתו.
5. התלמיד תמיד נראה נקי ומסודר מאוד.

אחריות

המידה שבה מבין התלמיד את משמעות עבודתו ומעשיו ביחס למעשיהם של אחרים ומתנהג כנדרש.

1. התלמיד אינו מסוגל להבין את תוצאות פעולותיו ואי־אפשר להטיל עליו כל אחריות.
2. התלמיד מכיר בחשיבות התנהגות אחראית אם הדבר מוסבר לו.
3. התלמיד מבין את משמעות מעשיו ומקבל על עצמו את האחריות לעבודתו ולהתנהגותו המידיים.
4. התלמיד בעל חוש אחריות ואפשר לסמוך עליו שיתנהג לפי המצבים שמתרחשים.
5. אפשר לסמוך על התלמיד לחלוטין שיבצע את תפקידיו, ויקח על עצמו אחריות אף מעבר למעשיו המידיים.

טופס ניתוח מטלה

שם המועמד: _____ תאריך: _____
שם ממלא הטופס ותפקידו: _____
שם מקום העבודה: _____
כתובת: _____
התפקיד המוצע: _____
המטלה המסוימת לעובד: _____
שם מנהל עבודה: _____
שם המדריך המלווה: _____
תיאור קצר של המטלה: _____

ידיעות וכישורים הכרחיים לביצוע המטלה: _____

דרישות מרכזיות (עיקריות) של המטלה

מה עושה העובד? _____

שימוש במכשירים, בכלי עבודה, בציוד וכו': _____

ידיעות וכישורים נדרשים (הכרת מכשירים, תהליכי עבודה, טכניקות): _____

שעות עבודה: _____ תורנויות: _____

תשלום: לפי שעות: _____ משכורת: _____ מועד מתן תשלום: _____

תיאור ההדרכה או הפיקוח הניתן במפעל: _____

דרישות עבודה

מיומנויות הנדרשות לביצוע המטלה (מהירות, דיוק, איכות): _____

דרישות ייצור (מספר פריטים ופעילויות שצריך לסיים בזמן קצוב): _____

אחוז השגיאות והטעויות המותר: _____

דרישות פיזיות

הליכה: _____

הרמה: _____

נשיאה וסבלות: _____

דחיפה: _____

משיכה: _____

תקשורת: _____

שמיעה: _____

ראייה: _____

תיאום מוטורי: _____

תחושה באצבעות: _____

תנאי עבודה

גודל ה"חדר": קטן _____ אולם _____ מספר חדרים _____ מחסן _____ בחוץ _____ אחר _____

טמפרטורה: _____

סכנות וסיכונים: _____

מכשירים נעים: _____

מכשור מסוכן: _____

עבודה לבד: בבדידות _____ לבד אך במקביל לאחרים _____

עבודה בקבוצה: _____

כולם מבצעים את מטלה זהה _____

שיתוף פעולה כשכל אחד עושה דבר אחר _____ מה חלקו של המועמד _____

נגישות: _____

הסביבה החברתית

תאר את היחסים עם אחרים:

חברים לעבודה: _____

מנהל או מפקח: _____

צוות העובדים: _____

צרכנים: _____

תחבורה למקום העבודה, וממנו למקום המגורים: _____

קבלת החלטות

אחריות בנוגע: למכשירים _____

לחומרים _____

לביטחון _____

למטלות _____

ביבליוגרפיה

- בראון, ר' (1997). תוכניות אישיות ואיכות חיים, סוגיות בחינוך מיוחד ובשיקום, 11, 63-55.
- לוי, י' (1987). עבודה יצירתית בתעשייה לבעלי ליקויים, חינוך מיוחד ושיקום, 2, 75-77.
- מלמד-כהן, ר' (2001), הילד החריג והחינוך המיוחד על פי מקורות ביהדות, הוצאת המחבר (02-5664713), ירושלים.
- סיטלינגטון, פ"ל, פרנק, א"ר (1994), חינוך מקצועי על תיכוני – האם זה משנה? סוגיות בחינוך מיוחד ובשיקום, 9, 77-88.
- פלניצקי, א' (1992), מעמדו התעסוקתי של בוגר ביתה ספר המיוחד בתום תקופת המעבר מבית הספר לקהילה, תזה לדוקטורט, בית הספר לחינוך, אוניברסיטת חיפה.
- רייטר, ש' (1999), "עובד חדש" – מערכת סיפורים וצילומים לטיפול כישורים ליחסים בין אישיים בעבודה – כלי עזר בחינוך לעבודה, חיפה: אחווה הוצאה לאור.
- רייטר, ש', גולדמן, ט. (1998), הצעה ל"זמות עצמית" כמודל תעסוקתי המבוסס על מושג איכות החיים – היבטים שיקומיים וחינוכיים, סוגיות בחינוך המיוחד ובשיקום, 13, 50-63.
- רייטר, ש', פלניצקי, א. (1997), חינוך לתעסוקה – ציפיות מורים ותלמידים בעלי ליקויים התפתחותיים, סוגיות בחינוך מיוחד ובשיקום, 11, 1-22.
- רייטר, ש' (1997), המבדק בתמונות להתעניינות תעסוקתיות – מב"ת, חיפה: אחווה הוצאה לאור.
- רייטר, ש', עזגד ב' (1988), החינוך לחיי עבודה: פיתוח אישיות תעסוקתית של ילדים וצעירים מפגרים בשכלם הדוגמא של "אבן חן", ישראל, סוגיות בחינוך מיוחד ובשיקום, 5, 91-102.